

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂSCĂ-CULTURALĂ

ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARAD

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRACȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:

Icon. Staur. Dr. GH. CIUHANDU

ABONAMENT
Pentru 1 An
Pentru 6 luni

Grija de Banat

I.

Copilul răsfățat al Neamului românesc, care este Banatul plin de estetic și de veselie, ca și de bogăția solului său binecuvântat de Dumnezeu cu nesfârșite bunătăți, a intrat, dela Adunarea generală a «Astrei» ținută la Timișoara incoaci, în grija de aproape a toată suflarea românească.

Spunem din adins «grija», deoarece neajunsurile, de cari suferă Neamul nostru în Banat mai mult de cât în alte părți, — și de cari s'a făcut repețită și stăruitoare mențiune în referatele și în lucrările «Astrei» la Timișoara — au intrat nu numai în obșteasca îngrijorare a Țării întregi, ci și în sfera de preocupări și de acțiune salvatoare din partea «Astrei» noastre.

Biserica noastră și în special eparhia Aradului, căreia i-s'au incorporat în trecut așa numitele «Părți banatice», se bucură din tot sufletul său, că poate nădăjdui, de aci încolo, un efectiv sprijin și ajutor în opera de salvare, așa de necesară, din partea «Astrei». Pentru că în cele din urmă, marile rele cari bântue și distrug viața românească din Banat — scăderea populației, concubinajul și divorțul — nu se reduc, după originea lor, numai la un caracter moral (mai bine zis: imoral), după cum nici suprimarea și îndreptarea acestor moravuri scăzute sub limită nu se vor putea produce numai cu ajutorul mijloacelor de propovăduire duhovnicească ale Bisericii.

Dacă chestiunea a fost pusă în public, așa credem, Biserica este chemată în *primul loc* să-și spună cuvântul.

Iar cuvântul nostru este înainte de toate, că Biserica și-a dat toată silința de propovăduire; dar ei *i-au lipsit mijloacele din afară de sfera duhovnicească*, după cum i-a lipsit și ajutorul mai de seamă din partea autorităților —

nu mai grăim de cele din trecut — românești, cari au avut, ce e dreptul, destule probleme naționale, de altă natură, de rezolvat, dar au avut și prea puțină solitudine, până acum, pentru laturea religioasă morală a vieții noastre românești. Dar, să trecem peste recriminări; ele nu-s de folos!

Nu vrem să scriem pagini de istorie. Totuși trebuie să semnalăm, că episcopia Aradului, — de mai multe decenii incoaci și mai ales dela introducerea așa numitelor «legi politice-bisericești», cari au promovat desfrâul și concubinajul, prin așa numita «căsătorie civilă» — a dat multe circulări și indemnuri de refacerea vieții religioase și creștinești. Dar, poate, nu va fi avut Biserica noastră, în general, destulă solitudine și noroc în infiriparea unei *acțiuni* de combatere și de sprijinirea acesteia și pe măsură disciplinare, cu referenți bisericești supraîncărcați cu «agende» de birou, nu și cu plusuri de râvnă pentru complicatele probleme duhovnicești și de disciplină bisericească. Numai așa am ajuns acolo unde suntem. Și-au mai fost și alte cazuri nepotrivite, tolerate în însuși cuprinsul Bisericii propovăduitoare: marele neajuns al preoților văduvi (ori divorțați), având în casele lor femei străine, improprie pentru a combate — concubinajul (Auzirăm, tocmai din prilejul adunării «Astrei», și de un preot bănățean, cu soție legiuită, care și astăzi este — romano-catolică, la a cărei casă vine preotul romano-catolic s'o provadă în cele duhovnicești!)

Așa fiind se înțelege dela sine, că *alături de marea operă de asanare* în Banat, la care se angajază lumea românească de pretutindeni în frunte cu «Astra», se cuvine, ca și sfânta Biserică, în concret cele două episcopii ortodoxe dela Arad și Caransebeș, să cază de acord, pentru a face tot ceea ce le stă și le va sta în puteri, pentru îndreptarea lacunelor din

Biserică: prin stăruința unei *propovăduiri religioase sistematice*, care să meargă paralel cu acțiunea culturală, luminătoare, din partea «Astrei» și a tuturor celorlalți factori cu cădere și cu răspundere (administrație politică, asistență socială ș. a.). Iar concomitent cu organizarea acestei cruciade didactice-bisericești, să meargă pas de pas, aceea a *refacerii disciplinei în Cler și, de aici, și în popor*.

Spuse acestea aci despre ceea ce trebuia să se fi făcut și nădăjduim, totuși, că se va face, — ținem să adăogăm — tot la partea istorică, cum am zice, a chestiunii — că, după restabilirea imperiului românesc, problema moralității în genere, a fost pusă în vederea Congresului nostru național bisericesc dela Sibiu, încă în sesiunea sa din 1924. Celce scrie aceste șire, pe vremea aceea fiind și referent bisericesc la Conzistoriul mitropolitan, a încadrat problema în raportul Senatului bisericesc către Congres, chiar și în formă statistică¹⁾, iar Congresul a luat unele măsuri de întocmirea unui serviciu statistic mitropolitan, cu scopul de a prelucra, după regiuni, materialul informativ statistic și de a trage apoi concluzii pentru înlăturarea rezelor, în cuprinsul întregii mitropolii ardelene, bine înțeles, în primul loc în Banat. Așa mi s'a dat și autorizația — îndeplinită numai pe o scurtă vreme — de a ținea conferințe cu acest scop, în Banat²⁾ mai ales... Vorba e: Biserica începuse a se preocupa de chestiune, în mod mai deaproape; și dacă aceste măsuri n'au putut fi continuate în mod sistematic, avem totuși mângăierea de a putea spune, că problema a fost reluată în chip oficial din partea eparhiei Aradului, în anul 1929.

În acel an adică, a fost convocată la Timișoara, din partea P. Sfințitului Episcop de atunci Grigorie, o conferință mixtă, din reprezentanți ai Bisericii, Administrației politice, școlare—culturale și sanitare de pe întreg teritoriul episcopiei Aradului. Din aceea conferință a rezultat un «Memoriu», urmărind îmbunătățirea condițiilor morale și de ocrotirea populației românești mai ales la frontiera sudvestică a României. Memoriul, lucrat de celce scrie aceste șire, a fost tipărit (44 pagini) și distribuit factorilor de conducere, ai Țării și ai Bisericii, pentru a-și vedea, fiecare, ce are de făcut pentru rezolvarea marelui și arzătoarei probleme —

¹⁾ Protocolul Congresului național-bis. din 1924. Sibiu 1925, pag. 153—9.

²⁾ Așa am conferințat la Comloșul-Bănățean și la Bucovăț. Din cazul prim a rezultat broșura „Cătea Vieții și Calea Morții”, No. 5 din Biblioteca Creștinului Ortodox dela Arad.

în mijlocul căreia, bine înțeles, centrul de preocupare îl ocupa grija și îngrijorarea de soarta Românișmului bănățean, cu adâncile și primejdioasele sale plăgi, cari începuseră să se resfrângă de o vreme și dincoaci de Murăș. — Din partea sa, Biserica, de atunci, a pus tot mai mare preț pe lucrările misionare-religioase, în tot cuprinsul eparhiei.

Concluzia mai apropiată a acestei expuneri este: *Biserica noastră în special eparhia Aradului, cu jurisdicție și în Banat, a avut conștiința datoriei în situația dată, și va fi bună-bucuroasă să steie alături de ceice — în cadrele „Astrei” și în colaborare cu ea — își vor da toată contribuția pentru stărpirea rezelor menționate și pentru a instaura, în locul lor, moralitatea și virtutea, singurele mijloace și temelii sigure pentru regenerarea poporului nostru potignit în viață nelegiuită desființătoare de Neam.*

Iar, mai departe, Biserica va trebui să se gândească și la *remediarea maculelor*, — ori cât de singuratice și isolate sunt ele — în familiile preoțești și pe obrazul Clerului, ca Corp slugilor de cele sfinte.

Iar de altă parte, așa credem noi: *cele mai frumoase și mai efective predici preoțești, în împrejurările de cari vorbim, vor fi: curățenia morală a caselor preoțești și copilașii cât mai mulți în ele...*

Pentru Congresul cultural al Aradului. — O problemă: Arhivele arădane

Încă din Decembrie din anul trecut, „Federația Societăților culturale din Arad” (FSCA) luase inițiativa, de a se organiza un congres cultural aici, din partea societăților componente ale federației și, bine înțeles, cu larga colaborare a tuturor Românilor de bine, între cei dintâi șelii instituțiilor locale, fiecare după felul și puterile sale.

Dar preparativele, cari în primăvară erau destul de avansate, am putea spune aproape de înfăptuirea Congresului, au trebuit suspendate din motive cumpenitoare și destul de binecuvântate, provocându-se astfel amânarea, până în toamnă.

Acum, iată-ne, suntem în prag de toamnă și, pe cât auzim, în curând vor urma cele de făcut pentru o neîntârziată convocare a Congresului.

Ar și fi o pagubă mare pentru orașul și ținutul nostru cu caracter de tradiții destul de

culturale, ca acel congres să zăbovească prea mult, date fiind necesitățile arzătoare de chibzuire colectivă, prin congres sau întrunire de obște, *asupra realizărilor culturale de mai multe feluri*, pe cari ni le datorim propriului nostru prestigiu, ca și viitorului dat nouă în grije să-l consolidăm.

Ca organ de publicitate, cel mai vechi în Arad, cu rosturi culturale de peste șase decenii neîntrerupte și, ca organ oficial al episcopiei de aici, care este cel mai vechiu așezământ național în această regiune, ne simțim plăcut îndatoriți să luăm act de preparativele în chestiune și dorim o grabnică înfirișare a Congresului cultural anunțat.

Și-adăugăm, depe acum încă, o nădejde, că cetitorii noștri, mai ales preoții, precum și și alți intelectuali, nu numai din ținutul Aradu-

lui, ci și din alte părți ale eparhiei, se vor simți îndemnați să steie, la congres, alături de noi, cu prezența și cu munca lor.

Programa, care era pregătită încă din primăvară, se va publica la vremea sa.

Din acest prilej, noi anticipăm a publica una din lucrările Congresului, ce a fost cerută directorului acestei reviste bisericești și a fost prezentată Comitetului respectiv, tratând despre importanța și rostul *Arhivelor arădane*¹⁾ și despre datoriile ce vor deriva, pentru Congres și pentru interesele de viață românească aici, din prezența a acestor arhive.

Operatul din chestiune, firește, va trece mai înainte de a ajunge la Congres, pela Comitetul de coordonarea lucrărilor și proiectelor cari sunt mai multe.

„Specificul românesc unit“ (?)

V.

— Cum vedea Simeon Bărnuțiu unația ? —

Simeon Bărnuțiu a fost preot unit, al Blajului, și ne este bună mărturie de cele ce am spus până aci, ca și în privința celor ce mai avem de a spune.

În discursul său istoric dela Blaj, din 2/14 Mai 1848, rostit *în însăși catedrala dela Blaj*, el ni dă o icoană despre ceea ce a fost marea rătăcire, politică și națională, a unației.

Vom reproduce¹⁾ pasagiul în chestiune, de două ori prețios, pentru adevărul pe care-l cuprinde, și pentru împrejurarea, că această dovadă ne vine tocmai din tabăra acelor, pe cari dorim să-i aducem la o mai bună înțelegere a crezului românesc.

Ungurii „se folosiră de împrejurarea favorabilă, în care se aflau sub domnia Casei de Austria, și chemară pe Români la uniune nouă, făgăduindu-le toate drepturile, privilegiile și bunătățile bisericii catolice, dacă vor părăsi catolicismul sau ortodoxia bisericii răsăritene și vor îmbrățișa catolicismul bisericii apusene. Așa, Românii, ca să scape de batjocurile cele multe, se plecară și primiră aceasta **uniune cu Ungurii — zic într'adins cu Ungurii, nu cu Roma, —** pentru că credința catolică și ușorarea Românilor nu era scopul Ungurilor... nici nu-i dorea de sufletele Românilor, nici nu le dorea fericirea, ci-i dorea numai de

aceea, că protopopii Românilor poartă pe umeri pe superintendentul calvinesc, și nu pe episcopul (zicem: rom.-catolic) dela Alba-Iulia, sau pe rectorul jезуіților din Cluj; de aceea zisel, că **uniunea aceasta au făcut-o Ungurii singuri, pentru binele lor, nu în folosul Românilor... că Strigoniul**²⁾ *a motivat-o în favoarea bisericii ungurești și spre subjugarea și căderea celei românești; Strigoniul a plantat-o în inima împăratului Leopold și a Românilor; Strigoniul a udat-o prin Jезуіți; Strigoniul a crescut-o; Strigoniul a și smuls-o, prin Jезуіți, din inimile unei părți a Românilor... Sub înalta protecțiune a acestui Strigoniu, fabricau Jезуіții diplome false, scoteau rescripte dela Curte și bule dela Roma pentru noua subjugare a bisericii române sub titlul de episcop al Făgărașului...*

„Indată la începutul uniunii vedem în sl-noadele noastre pe *pater-rector al Jезуіților, prezidând în locul superintendentului reformat*, și pe alt Jезуіт îl vedem neîncetat în coastele episcopului nostru, priveghîndu-l ca pe un făcător de rele. Acum, spuneți-mi: ce diferență este între superintendentul de Tofeș și între jезуіtul Baranyi? care din amândoi erau mai buni pentru Români? Indată după unire, *episcopul catolic de Alba-Iulia încalcă peste ar-*

¹⁾ A. Papiu Ilarian: Istoria Românilor din Dacia superioară, vol. II pag. 322 — 328. Reproducând schimbăm unele cuvinte din limba învechită de acum o sută de ani.

²⁾ Începem publicarea operatului, cu numărul viitor.

³⁾ În Strigoniu erau sediul mitropolitului unguresc, căruia-i era supusă biserica unită, dela început, până la 1853!

hiepiscopul creștin și și-l face vicar, îl înfruntă, îl dojenește, îl vizitează (il controlează) până ce-l scoate abia bula papal din 1726, *ab omni admonitione, coreptione, visitatione* episcopului din Alba-Iulia; iar arhiepiscopul din Strigoniu îl desbracă de demnitatea arhiepiscopescă și și-l face sufragane, și biserica noastră o bagă în jug unguresc. Cu servitutea (robla) aceasta nouă se introduce în Clerul român un *servilism nou, împreună cu o îngâmfare mizerabilă, mai ales față de cei neuniți*, cari n'aveau privilegiul uniților. Acest spirit necurat locuiește în mănăstirea din Blaj, sub Călugări¹⁾, face avocat de Jezuți pe un Petru Aron; dă lucru de ajuns episcopului Inochentie și inimoșilor protopopi de atunci. Murind călugării, rămâne (acel spirit necurat) moștenire Capitlului succesor în funcțiunile călugărilor, și de aci se strecoară la Cler; episcopi, Capitlul, protopopi și Vicari lucră pe întrecute, spre cea mai profundă durere a Clerului și a toată națiunea, ca să nu mai scape biserica română niciodată de sub această tutelă rușinoasă. Fii nefericiți! cine vă va apăra, dacă părinții voștri dau mâna cu străinii, împotriva voastră? Ce ar zice episcopul Inochentie când ar vedea, că acum n'are Iesuitismul numai un avocat în biserica lui cea aservită și sfâșiată de Jezuți? Ce a păcătuit biserica noastră — întrebăm și noi cu episcopul Inochentie — dacă nu cumva n'a păcătuit unindu-se, de se pedepsește cu infamia de dezertor? — Cu uniunea deodată, a intrat între Români o ură, care a ținut mai bine de optzeci de ani. Iertați-mă, fraților, să trec cu vederea furile ladului, cari au sfâșiat pe Români în aceste timpuri nefericite. Nu cereți să descriu: cum se certau fiul cu părinții, cum se băteau frații cu frați, fără să știe pentru ce; cum se afuriseau preoții noștri unii cu alții, cum lucrau căpeteniile ungurești și mai ales episcopii lor înaintea Curții, ca să-i facă uniți cu puterea pe Români; cum întărau pe episcopi și pe călugări, ca să facă proseliți din Români. Si aceștia nu vedeau, că sunt numai unelte, de cari se folosea invidia ungurească, ca să tulbure pacea între frați. Cine ar putea spune suferințele Românilor sub acele tulburări? Cei neuniți n'aveau nici preoți, nici episcopi, până ce căzură sub jug sârbesc²⁾; nu-i apăra nicio lege în țară; și pe deputații ce-i

trimiteau la Curtea Împărătească, dușmanii lor făceau de-i puneau la închisoare. Atât de mari erau relele, pe cari le suferea națiunea română în urma ununii, încât încă pela anul 1735 se plângea amar protopopul unit Nicoară Beianul către episcopul Inochentie, cu aceste cuvinte: „Tare mă tem că nu vom avea alt folos din unirea aceasta, care am făcut-o, ci vom rămânea numai cu ura între frați și cu musturarea cugetului“. Nu mult după aceasta, alt protopop predica în biserica aceasta³⁾, că „i-au înșelat pe Români cu unirea“, însă acum era târziu, pentru că ura acum era înrădăcinată între frați, și dușmanii Românilor, cari nu dorm niciodată, privegheau ca să nu se stingă vr'odată din mijlocul lor acest foc infernal.

„...Dar apoi, oare, nu puteau merge Români la învățatură, la Roma, și ca neuniți, acolo unde merg Chinezi, Japonezi, Iudei și Protestanți, Mahomedani și păgâni? ei nu-și puteau ridica școale și ca neuniți?

„Cine va putea zice, că uniunea a molat inima ungușilor, ca să voiască binele națiunii noastre și să-i redeie drepturile răpite? Să ne uităm, rogu vă, la episcopul Inochentie Micu, cum roagă toate puterile cerești și pământești, ca să fie recipiată națiunea română⁴⁾ ca cele trei națiuni; iar Statutele și Ordinele îi răspundeau, că se va răsturna Casa țării pe ei, dacă-i vor lăsa și pe Români să intre n'atrânsa...

„...De ce n'au învățat Români din relele suferite dela cele trei națiuni, ca să se ferească de uniunea cu Calvinii și cu Unitarii? De ce nu i-au învățat sarcinile cele grele ale acestei uniuni, ca să nu păsească la uniune cu ungușii catolici?. Așa este: Români n'au învățat, ci s'au unit odată cu Calvinii, arătând că biserica română e mai rea decât a Calvinilor; de altă dată cu Unitarii, arătând că e mai de jos decât a Unitarilor, și la urmă cu Ungușii catolici, arătând din nou, că e mai de jos decât cea ungurească.

„Cine să prețuiască biserica română, dacă se rușinează Români de ea? Cine să-i fi prețuit pe Români, dacă ei nu-și respectă biserica, nici pe sine?. Cine se poate plânge, că-l calcă'n picioare, dacă se face vierme?. — Acum, ce vom zice de toate uniunile acestea și de toate bunătățile

1) Dela început, călugării erau sfinții episcopului dela Blaj, până să se înființeze capitlul de acolo.

2) N'a fost numai „jug“, ci și ocrotirea cea mai efectivă a Ortodoxiei românești din părțile ungurene, în fața asaltului de catolicizare.

3) S. Bănuțiu cuvânta în catedrala dela Blaj!

4) El însuși a recunoscut, că reclama drepturi politice numai pentru uniții săi! Ceace e cu totul altceva!

lor? când vedem, că toate acestea au fost numai niște lațuri, cu cari ne-au prins; furii, cu cari ne-au încderat; spaima, cu cari ne-au înfricat; șerpi, cu cari ne-au intoxicat. Să jurăm, că nu ne vom lăsa să ne mai înșele; să jurăm, că nu vor mai putea tulbura pacea și buna înțelegere a noastră, nici *Jezuiții*¹⁾, nici *călugării sârbești*²⁾, nici misionarii Strigoniului.

...Să jurăm, că nici diavolii iadului nu vor mai putea rupe legăturile dragostei frățești, cu care e legată adunarea aceasta și, printr'ansa, toată Națiunea Română!

* * *

Să rezumăm acum: „*Unitate*” zămislită, în mintea și'n interesele Ungurilor — „*unitate cu Ungurii*, zic într'adins, cu Ungurii, nu cu Roma” — făcută de Unguri „*singur pentru binele lor*, nu în folosul Românilor, — „*unitate*”: „*jug unguresc*” — *îngâmfare mizerabilă* față de conaționali — „*spirit necurat*” sălășluit în mânăstirea din Blaj, sub călugări, și'n sfetnicii episcopoești dela Blaj — „*tutelă rușinoasă*”, „*păcat*” și „*deserțiune*” „*infamă*”, care a atras după sine, în viața românească „*furiile Iadului*” — *slujitorii ei*, „*unelte, de cari se folosea invidia ungurească*” — așezământ pricinuit de „*mari rele*, pe cari le suferea națiunea română” — și aducător de „*ură între frați*” și de „*mustrarea cugetului*” — *înșelăciune* dela dușman și „*foc infernal*” — „*laț străin*” — „*furii*” — „*spaima*” — „*șerpi*”...

Icoana descriptivă a „*specificului*” „*unit*” e cât se poate de reală și complectă. Ea e zugrăvită — în alt stil și cu altă tendință decât tabloul episcopului blajeian, Atanasiu Rednic, despre sinodul dela Florența! — de un *luminat preot blajeian unit, cu simțul românesc la loc și netulburat de „catolicism”, profesor de Dreptul politic românesc care știa ce grădește, înaintea unui Neam și la o epocă răspântie a istoriei universale și naționale românești, în însăși catedrala din Blaj!*

Inchinăm acest tablou de mai sus, gândului de propovăduirea unui adevăr istoric, vital pentru Români, ca și *trezirii blăjenilor d'acum, apucați pe cărările „specificului” lor, osândit de Dumnezeu din ceruri, ca și de cei*

¹⁾ Da, da! „*Jezuiții*” au pătruns acum și în Ierarhia uniții *de sânge român!*

²⁾ În biserica ortodoxă română, Sârbii au fost lichidați, la 16 ani după discursul dela Blaj, al lui S. Bănuțiu.

Despărecarea e cu atât mai actuală în biserica uniții, încăpută pe mâna Ultramontanilor.

mai buni și luminați filii ai bisericii unite, între cari și Simeon Bănuțiu a fost, în cele din urmă, un *prigonit*”) al Blajului ultramontan.

Dogma răscumpărării

(După Mitropolitul Antonie al Chieului).

de Pr. A. Cuznețov

VI

Mă gândesc, că am pregătit calea pentru înțelegerea posibilă a tainei răscumpărătoare și anume în partea ei esențială și obiectivă. Mântuirea, adusă omenirii de Iisus Hristos, constă nu numai în împlinirea conștientă a primelor adevăruri ale lui Hristos și ale dragostei Lui, dar și în aceea, că Hristos, cu dragostea Sa compătimitoare, nimicește între oameni zidul de despărțire produs de păcat și reclădește unitatea originală a firei. Prin aceasta, El capătă posibilitatea de a pătrunde nemijlocit în adâncul naturii spirituale a omului; așa că omul, — supunându-se influenței Lui, nu numai în cugetul său, ci și în caracterul său, ambele nu create de el, ci primite de el adică dela Hristos, care s'a unit cu El, — mai primește și dispoziții, sentimente și tendințe. Și mai departe, atârnă dela voința liberă a omului, să le cheme sau să le respingă cu ură. În această intrare în însăși natura (*obois*), în sufletul omului constă (deși în grad mai inferior) influența compătimitoare a mamei, a prietenului și a păstorului. Ascultătorul, nedecis încă în alegerea între bine și rău, la auzul justelor păreri, fără vola sa, pornește la luptă. Lupta aceasta lăuntrică începe, cum am mai zis, fără voința dânsului, iar dela dânsul atârnă alegerea direcției ei. Intrarea nemijlocită, în natura noastră, a naturii lui Hristos, a voinței Lui binecuvântate, se numește *har*, și aceasta, în chip nevăzut, se revarsă în noi, în diferite situațiuni și cazuri ale vieții noastre, iar cu putere deosebită în Sf. Taine, primite cu vrednicie, adecă atunci, când voința noastră individuală, conștient și liber, se supune acelei grații tainice, în forma diferitelor dispozițiuni binecuvântate revărsate în sufletul nostru de Hristos Mântuitorul. Aduceți-vă aminte de cuvintele Apostolului Pavel: „Nu eu trăiesc, ci Hristos trăiește în mine,” și multe altele asemănătoare. Astfel se explică faptul renașterii morale a oamenilor prin dragostea compătimitoare a lui Hristos, care se dă acelor cari o caută, iar câteodată chiar și prin conlucrătorii lui Hristos, dar tot așa prin dragostea lui compătimitoare, care devine puterea obiectivă și care reconstruiește unitatea naturii omenești, nimicită prin păcatul strămoșesc și care trece dela un suflet la altul.

Rămâne să clarificăm acele nedumeriri cari, după părerea noastră, trebuiau să cadă, în baza tălcuirii strict bisericești, de care Școala noastră teologică nu ține seamă.

Nedumeririle acestea sunt următoarele: 1. Pentru ce a avut loc răstignirea lui Hristos și moartea Lui

³⁾ Insuși S. Bănuțiu se văiera, când, după Revoluția din 1848, era la studii în Italia: „*Știi, că Blajul nu s'a împăcat niciodată cu cei învășiți; pentru aceea nici nu i-a ajutat bucuros, ci mai bucuros le-a pus piedici pe unde a putut*”. Vezi *Al. Marcu*: Simeon Bănuțiu, Al. Papiu Ilarian și Iosif Hodoș la studii în Italia. București 1935 pag. 60.

pe cruce? 2. Pentru ce se numește El jertfă adusă pentru păcatele noastre și pentru câștigarea grației pentru noi de la Tatăl nostru cel ceresc? Și ce înseamnă cuvintele apostolești, că sângele Lui ne curățește de păcate? De ce se spune, că am devenit păcătoși, condamnați prin neascultarea lui Adam, dacă întreaga operă ziditoare trebuia să fie clarificată numai în marginile valorii ei morale, și în dependență de ea trebuiau să fie puse chiar noțiuni metafizice, de exemplu, firea?

Această prefacere a întregii Teologii în monism moral — spun, cetitorii, desigur — este simpatică și va servi ca argument foarte combatant contra criticii lui Tolstol, care a admis monismul în învățătura lui Hristos, dar nu admitea epistolele Apostolilor și simbolul credinței și susținea, că epistolele Apostolilor și simbolul credinței sunt schimonosirea completă a învățăturai lui Hristos. Așa este, au zis și zic mulți din cetitori și ascultători. Bine, dar Dvoastră ocoliți sau treceți prin trei predici numerotate mai sus, în care se manifestă nu numai singură influența epocii feudale, ci și tendința de a combate expunerea Apostolilor, mai ales a epistolei către Evrei?

Am spus deja, că lucrarea răscumpărării constă numai în renașterea omului, iar renașterea în îndreptarea firei lui. Dacă omul căzut ar putea să se îndrepte numai prin pocălnță, prin lupta cu sine, prin urmarea poruncilor Dumnezeuști și prin exemplele bune ale celor drepti trimiși de Dumnezeu, atunci el n'ar mai avea, oare, lipsă de răscumpărare? Răspuns pozitiv și categoric la această întrebare am găsit la Ioan Gură-de-Aur. El se exprimă, aproximativ, așa: Dacă pocălnța ar putea ridica pe oameni la victorie asupra slăbiciunilor lor, atunci noi nu mai avem nevoie de răscumpărare.

Cine va putea zidi natura omenească în așa fel, încât dorința bună a pocălnței să fie totdeauna realitate și nu așa cum suntem noi, neputincioși în ceea ce privește renașterea și slabi în înfruntarea patimilor, dacă grația divină, pe care Dumnezeu o dă, nu ar fi atot ajutătoare? Răspundem: Dumnezeu Creatorul, desigur.

Mai departe: Dece Creatorul n'a făcut, cu puterea Sa, pe oameni buni? — Din cauza Atotdreptății Sale, după care se recunoaște, ca valabilă, numai hotărârea liberă a ființei libere.

Dece Dumnezeu n'a făcut natura omului așa, încât după pocălnță iarăși să devie fără păcat, ca și Adam înainte de căderea sa? Răspund: În baza aceleiași Dreptăți Dumnezeiești, pentru care păcatul e atât de urăcios, încât întoarcerea liberă dela el la bine, e despărțită prin calea lungă de suferințe și de dureri și, odată căzută, natura omenească pierde răbdarea și puterea de a se lupta victorios, și numai în cazuri singuratiche câștigă victoria. Iar pentru învingerea finală și definitivă, are lipsă de ajutor extern, de ajutorul Sfântului și Compătimitorului ei, adică al unui Martir Dumnezeesc, cum am spus și mai înainte.

Va să zică, dela cine atârână că, pentru renașterea și mântuirea oamenilor, nu se pot găsi alte mijloace efective afară de întruparea Fiului Lui Dumnezeu și de suferințele grele ale dragostei Lui compătimitoare către noi? Dela Creatorul, carele a dat firei noastre astfel de legi, ca ea (firea noastră), respingând Voința lui Dumnezeu, să slăbească în puterile sale. Iată, în ce înțeles putem și trebuie să afirmăm, că Iisus Hristos este o jertfă pentru viața noastră păcătoasă,

pentru păcatul lui Adam, care e protopărintele omenimei păcătoase. Dacă dorim, atunci în acest sens putem să admitem expresia: *satisfacția Dreptății Dumnezeiești*; pentru că Dumnezeu, dacă ar fi numai compătimitor, dar nu și judecător drept, atunci El ar putea, fără dragostea suferitoare și compătimitoare a Fiului Său întrupat, să prefacă natura omului în așa fel, ca fiecare păcătos care, pocăindu-se, caută desăvârșirea, să poată el însuși să ajungă la perfecționarea spirituală, iar pe urmă să ajungă și la mântuirea večnică. Mântuitorul a zis: Se cuvine să îndeplinim toată dreptatea. De aceea și opera răscumpărării e opera dragostei compătimitoare, care toarnă voința Sfântă a lui Hristos în sufletele credincioșilor; fiind opera dragostei, ea nu poate călca și alte legi ale vieții, adică dreptatea. Iată, această chestiune era cercetată, din acest punct de vedere secundar, neesențial și trecător, dar pentru filii culturii latine, de drept era considerat ca ceva important. Chiar și dacă astfel este privită opera, încă și atunci lucrurile secundare cu nimic nu pot umbri sensul esențial al operei dragostei compătimitoare.

Iată un exemplu: Meritele sfinților, martirilor și cuviloșilor, erau merite desinteresate, dar — privite din punct de vedere al Dreptului juridic, sau chiar al comerțului, — rațiunea lor asemenea este justificată: „O fericiți, cumpărăriile voastre sunt sfinte, exclamă Biserica, plătind cu lucruri temporale, ați cumpărat fericierea de veci, ați dat sângele vostru și ați câștigat raiul” etc. Asemenea și jertfa lui Hristos, dacă o privim din punct de vedere al Dreptului penal militar, comercial, atunci din ea reese un sens anumit, deși nu în sfera raportului fixat de firea lucrului.

Dreptul penal cere pedeapsă pentru crimă. Mântuitorul a primit asupra Sa moarte. Aci, noi nu înțelegem moartea Lui trupească, despre care vom vorbi ceva mai târziu, ci suferințele dragostei compătimitoare, deci El este jertfa Justiției. Intre altele, unii din teologi admit aici ultima ca idee abstractă (fiat Justitia), iar alții au în vedere pe purtătorul Judecării drepte, pe Dumnezeu Tatăl.

Din punct de vedere al dreptului militar internațional, păcătoșii au devenit proprietatea diavolului, căruia s'a supus Eva și urmașii ei, așa încât diavolul n'a voit să dea lui Dumnezeu, fără jertfă, pe cel mântuiri; deci jertfa era adusă diavolului. Mai departe, din punct de vedere al Dreptului comercial, robul vândut poate fi restituit stăpânului numai pentru plată, și în acest înțeles Ap. Pavel scrie Corintenților: „Sunteți cumpărați cu preț scump” (1 Cor. 6,20).

Toate aceste explicații nici de cum nu se contrazic între olaltă și nici explicațiile după esența lucrurilor, care explicații formează cuprinsul acestui articol; dar și acestea din urmă au foarte puțin comun cu explicarea lui Anselm, Toma d' Aquino și a dogmaticii scolastice ulterioare, care introduce aici ideea „duelului”.

În particular, ceea ce privește analogia patimilor lui Hristos cu jertfele din Testamentul Vechi și cu jertfele păgânești în comun primite de catolici, de protestanți și chiar de raționaliști, pentru noi totdeauna s'a părut ca nebazată. Anume, acești teologi nu știu, că Iudeii și păgânii au privit uciderea animalului de jertfă nu numai ca o execuție a ființei nevinovate în locul unui om sau al întregului popor vinovat. Am îndrăsnit a susține, că formarea acestui punct de vedere cu privire la jertfă e nejustă, pe baza textului

sau întâmplărilor din T. V., deși legiferarea jertfei umple aproape jumătate din cărțile lui Moisi, mai ales Leviticul și Numerii. Animalul ucis, nu se înțelegea pe deplin ca executat, ci ca ospătat; de aceea la animalul jertfit s'a adăugat făină, sare și unt de lemn. Erau jertfe și pentru păcate, dar aici tălerea animalului era o condiție însoțitoare a tuturor actelor liturgice, ca și cu jertfa de pace, dar erau jertfe chiar de tot fără sânge, din diferite aluaturi prăjite. Jertfa, în ochii celor vechi, înseamnă o donație, cum și în zilele noastre, creștinii fac la biserică donații, de lumânări, colivă, ouă, unele se aduceau pentru înfrumusețarea bisericii, iar altele pentru gustarea clericului. Aceștia știau, că Dumnezeu n'are lipsă de lumânări și de colivă gustoasă: ci atari greutatea ale jertfel aduse din partea credincioșilor, ca și cheltuielile lor pentru biserică se schimbă în mângălere sufletească, văzând biserică luminată și înfrumusețată.

Așa și fiii Testamentului Vechi au știut, că Dumnezeu nu mănâncă carnea bolilor, nu bea sângele tăpilor (Ps. 49), n'are lipsă de case de închinare, când însuși „cerul nu-l cuprinde” cum spune Solomon în rugăciunea sa. (Impăraț. 8,27). Totuși, iudeii au adus aceste jertfe și din motivul, că ei fiind păstori, nu aveau o altă posibilitate de a cinsti din toată inima lor pe Cel Prea Înalt, decât a tăia în cinstea Lui vițelii cel mai buni și a-i aduce Lui ca dar, în formă de mâncare; așa a ospătat Avram pe Dumnezeu, care s'a prezentat lui în S. Treime, Ghedeon pe îngerul, care cu atingerea bățului său a ars prânzul adus ca jertfă (Judec. 6,21); Manol tatăl lui Samson, care asemenea a cinstit pe înger (13,15-20).

Dar nicăieri nu întâlnim cugetarea, că animalul jertfit ar fi fost considerat ca unul care a primit asupra sa moartea pentru oameni; chiar nici în jertfa vâcel roșii nu putem găsi ideea aceasta. Mă îndoeșc că și în cultul păgănesc jertfa să fi avut însemnătatea unei executări. Dacă în Testamentul Vechi există într'adevăr ideea, că animalul exprimă păcătoșenia oamenilor, aceasta o găsim în țapul Ispășitor, dar și atunci numai problematic, căci el n'a fost tăiat, ci izgonit din turmă în pustie, iar expresia evrească (Azazel, țap Ispășitor) nici până acum încă nu e destul de precizată.

Asemănarea suferințelor și morții lui Hristos cu jertfele Testamentului Vechi, desigur, se repetă de mai multe ori în Testamentul Nou, dar și aici nu se dă altă explicație. Mai detaliat, această asemănare e expusă în epistola către Evrei. Ce scop se urmărește în comparația aceasta? Ca să-l înțelegem, trebuie să renunțăm la tâlcuirea protestantă a tâlcuirilor evanghelice, acomodată reformei lui Luther. El doresc să prezinte raportul lui Hristos (și al Creștinismului) către Testamentul Vechi, la fel ca raportul lui Luther către catolicism. Poporul evreesc s'a sufocat sub jugul despotic al formalităților, iar Hristos și apostolii l-au eliberat de sclavia aceasta. În realitate era ceva invers. Creștinii, cu multe greutatea s'au împăcat, iar mulți n'au vrut să se împace cu pierderea cultului T. V., atât de scump pentru ei. Chiar Ap. Pavel a continuat să-l păstreze (Fap. Ap. 21,24). El l-au i bit nu mai puțin decât cum iubesc în zilele noastre credincioșii serviciul religios, obiceiurile la Paști, la pogorârea Sf. Duh.

El cu greu au putut să suporte despărțirea de templul minunat, de măreția marelui Arhiepiscop, de solemnitatea aducerii jertfel și de toate obiectele de venerare: chivotul, perdeaua, etc.

(Va urma)

O mică contribuție la „Planul de organizarea asistenței sociale creștine în centru și cuprinsul Eparhiei Aradului“¹⁾

Pr. Dr. N. Iorgovan

În Arad, oraș cu reședință episcopescă, precum și în orice localitate, se găsesc trei categorii de orfani ai sorții: a) Orfanii de ambii părinți și săraci; b) Copii de familie bolnavi și săraci și c) Bătrânii săraci și neputincioși de ambele sexe și fără descendenți. Pe aceștia trebuie să i descopere și să i cerceteze misionarul cartierelor periferice și sărace în orașele mari, iar în parohiile dela țară: păstorul sufletească, care e parohul.

Cadrul vag al datorilor noastre față de acești scăpătați ai vieții și „frații mai mici” ai noștri este: pe orfanii să-i plasăm după etate, fie în vreun azil de copii, fie la meserii sau la familiile ce n'au copii; pe copiii de familie bolnavi și pe bătrânii nimănui să-i ajutăm cu îmbrăcăminte și alimente adunate dela oamenii cu dare de mână și miloși, precum și cu astfel de medicamente ce pot fi administrate și de laici; în acest scop trebuie să avem o mică farmacie ambulantă. Pentru bunul mers al activității de asistență socială creștină sau misionarism caritativ, trebuie să purtăm un cadastru al tuturor, celor avizați la ajutor.

Opera de asistență socială creștină trebuie să o pornim fără zăbavă și în ciuda lipsurilor de fonduri bănești, comitete sau de concurs al autorităților. În fața S. O. S.-urilor vieții, toate acestea le înlocuiește tragerea de inimă a păstorului.

Soc. „Surorilor misionare” din Biserica apuseană și mai ales „Oastea mântuirii” din Biserica anglicană, a generalului Booth dovedesc, că actele de asistență socială creștină amintite mai înainte în treacăt, sunt realități verificate. În Anglia de altfel, toate asociațiile cu caracter de binefacere se susțin din obolul dat de bunăvoie al creștinilor, adecă din danii și fără cel mai mic concurs al autorităților sau Statului. Membrii „Oastei Mântuirii” lucrează cu atâta elan creștinesc și abnegațiune, încât nu știi ce e mai de admirat: opera misionarilor din întunecimile Africii și a maicelor din leprozerii, ori tenacitatea cu care „Oastea” Generalului Booth luptă pentru salvarea vagabonzilor și perditelor Londrei, cari — în lipsa de locuințe — se aciuiază prin dedesubturile podurilor Tamisei.

Șeful comunistilor din Paris, văzând că acțiunea comunistă din cartierele cu mai multă mizerie, este paralizată prin activitatea de asistență socială creștină a misionarului acelor cartiere, a zis acestuia: „De nici o putere organizată din lume nu mi-e teamă, decât numai de voi” (adecă de Biserica)...

„Biserica și Sociologia”

de Pr. Nic. Crișmaru

Acesta e titlul unui articol, apărut în „Foia Diecezană” din Caransebeș, scris de păr. protopop Dr. Ștefan Cioroianu, prin care Pr. C. Sa, întemeiat pe puternice motive, lansează ideea, că preotul nostru are datoria, să ia condeiul și, prin scrisul său, să așeze pe tribună satul cu virtuțile și defectele lui, pe cari dânsul le cunoaște mai bine ca ori care altul; iar prin aceasta să contribuie la închegarea celei mai valoroase

¹⁾ Apărut în „Bis. și Școala” Nr. 33-34, pag. 292

opere de Sociologie românească, cu folos pentru Neam și pentru Stat.

Frumoasă idee! Inșă, până să se ajungă la înfăptuire, credem a fi necesar, ca preoților să li-se serviască, de undeva, indicarea directivelor, pentru uniformitatea și desăvârșirea lucrărilor, în primul loc. Iar a doua condițiune pentru ca lucrul să se termine cu reușita deplină, va trebui să ne dăm seama de împrejurările, în cari se află preoțimea noastră, în timpul de față, spre a lua învățătură.

Tocmai pentru faptul, că în scrierile lor, preoții nu numai vor lăuda virtuțile credincioșilor, ci vor demasca scăderile și defectele lor, aceasta va produce reacția poporului și va mări prăpastia ce-i desparte, mai ales în ultimul timp. Afirmatiunea aceasta, cred, nu poate fi o surprindere pentru nimenea. Și că ea corespunde realității, las să grăiască câteva exemple.

Într'un loc climateric, lângă poalele unui munte, din țara noastră, mai mulți vilegiaturisti, în una din zile, sorbiau cu nesăț, binefăcătorul ozon al aerului de munte. Între aceștia eram și eu. Iar, la un moment dat îndemnat de o puternică impresie, un bărbat începe a povesti o întâmplare a zilei de ieri. În satul vecin — spunea dânsul — a văzut o procesiune, cu doi preoți în frunte, venind prin centrul comunei. Și fiind ajunși în fața cârciumei, preoții au depus ornatele, predându-le însoțitorilor, cari au condus procesiunea la biserică, iar ei (preoții), au intrat în cârciumă să se răcoriască. La aceasta, un alt bărbat a ripostat: „Oare cum se putea una ca asta, că, la noi, preotul și după ce ajunge cu procesiunea la biserică, mai face puțină slujbă, de încheiere?“ Senzația era vădită pe fețele tuturor!).

O doamnă profesoară din București, luând cuvântul, spune: „Și la noi, în București, s'a întâmplat ceva interesant, anume: Doi preoți încă s'au pregătit a merge cu procesiunea; unul voia la Maglavit, altul în altă parte. Așa înzistând fiecare pentru propunerea sa, s'au luat la bătaie formală, din care i-au despărțit poporul“).

Altă doamnă, instituitoare, tot din București, spunea: „Eu mă mir, de ce să mai propune, la noi, în prezent religia în școală, și încă prin preot, când aceasta și-a pierdut rostul ei. Și iată de ce: Eu eram, la începutul anului școlar, ocupată cu înscrierea băieților, în clasă. Și venind și un copil de țeran, puțin murdar și îmbrăcat sumar, părintele catihet, care era prez nt, a intervenit să nu-l înscriu, deoarece nu se cuvine ca, între băieții de generali și de boeri, să stea alături unul de moșic. Eu însă nu l am ascultat, ci am înscris copilul, care era la un maestru. Apoi am îndemnat elevul să-l îmbrățișeze ca pe un frate al lor, că așa voește Dumnezeu, și să l ajute cu ce poate, cu haine și cu bani; și l-am ajutat și eu. Am așteptat apoi și dela părintele, ca și dânsul să concurgă cu ajutorul său, că are 2 case în București, dar înzadar. Dânsul predă religia cu vorba, ca bună oară parabola despre Samaritanianul cel milostiv; dar ce folos, când o desminte cu fapta. Iată ce înșamnă religia predată prin preoți“)

Unul spune că, fiind la niște băi, un preot,⁴⁾ care

¹⁾ Cazul trebuia, și trebuie, denunțat autorității bisericești.

²⁾ Destulă rușine!

³⁾ Bine a făcut instituitorul, că l-a înscris pe „moșic“ (?)

dar rău a făcut generalisând greșala culva, pe care trebuia să-l dea pe mâna mai marilor bisericești, ori la gazetă. Redacția

⁴⁾ Și preoți sunt oameni; dar dacă cei slabi nu se știere de misiunea lor, trebuie să fie cineva care, scandalizat de greșelile lor omenești, să ceară judecarea lor la forurile bisericești.

era la cură, mergea Dumineca, regulat, în comuna vecină și juca cu tinerimea în cârciumă, când cânta și chiuita cuvinte, cari nu se pot reproduce.

Altul povestea despre alt caz uimitor, care mie mi-a căuzat o profundă durere.

Doresc însă să se știe, că preoții despre cari era vorba, nu erau din dieceza Aradului.

Asfel, adânc întristat de cele auzite, m'am rușinat și m'am îndepărtat din societatea lor. Dar am rămas stăpânit de gândul: cum s'ar putea contribui la îndreptarea acestei situații, ca preoții să nu mai serviască poporului ca obiect de bașjocură cu purtarea lor.

Și acum, presupunând, că preoții cu adevărat vrednici, prin scrisurile lor, cu care ar contribui — în felul propus de P. C. protopop — la scrierea Sociologiei românești, ar critica defectele poporului, ne putem închipui, cu ce arme tari s'a ridica aceștia, împotriva preoților, criticându-le purtarea. Dar celim critici prin ziare, și fără orice provocare. Vezi „Ecolul“ din Făgăraș, an. II. Nr. 5 art. de fond.

Din toate acestea e evident, că înainte de a-șda preoțimea contribuția, la scrierea Sociologiei, ar fi altceva de făcut și anume: *Să se ia dispozițiuni, din partea oficialității bisericești, pentru purificarea moravurilor din sânul Bisericii.*

Altmintrea putem fi siguri, că și fără încadrarea în studiul de Sociologie, starea de acum, — când credincioșii, pentru scăderile unor preoți, terfelesc și își bat joc de întreg cinul preotesc — va deveni tot mai insuportabilă și primejdioasă pentru Biserică.

* * *

Cuvântul redacției

Până aci — cuvintele vrednicului preot veteran, cu viață și atitudini de model preotesc și, pe deasupra, distins propovăduitor și prin manuale de religie, pe cari le scrie, de decenii.

Nu puteam deci, pentru motivul acestor calități, să trecem la ordinea de zi peste amărăciunea, cu drept cuvânt simțită de C. Sa, în fața vinovățiilor atitudinii pe cari le-a remarcat în articolul său.

O distincție, totuși suntem datorii să facem, când publicăm acest articol. Chestiunea studiilor sociologice privitoare la satele noastre și viața din ele și mai ales pentru cunoașterea și îmbunătățirea acestei vieți, este o problemă discutată de mare importanță și necesitate. Ea va trebui odată și odată să fie inițiată de cineva, prin studii temeinice. Și noi ne gândisem la asemenea lucruri. De aceea Consiliul nostru eparhial s'a adresat — fără să fi primit măcar un răspuns — Institutului de Sociologie română, să examineze prin asemenea studii, rădăcirea patologică și națională, a Batismului dela frontiera noastră. Repetăm: propunerea aceasta ar merita să fie studiată, de un factor neutru — nebisericesc — și competent, cum ar fi Institutul de Sociologie românească dela București. Până atunci, însă, este binevenită ideia atinsă de P. C. protopop dela Comlăuș: s'o studieze și înfățișeze, ca lucrare, preliminare, — ceea ce ne place s'o nădăjduim.

Dar cealaltă latură a chestiunii, semnalată de Părintele N. Crișmariu — adică păcatele și greșelile săvârșite intra muros de unii bisericanți — este mai mult o chestiune de *disciplină internă bisericească*, actuală — durere — prea adeseori printre noi (E slabă mângăierea, că nici alle cleruri nu duc, cu toții, viață — îngerească). De aceea avem nu numai auto-

rități bisericești ci și un Regulament disciplinar și toruri, constituite a parte, de Justiție bisericească. Acestea trebuiesc să pună toată dragostea lor povățuitoare și, când va trebui, și toată asprimea Regulamentului disciplinar, în slujba îndreptării stărilor semnalate de Păr. N. Crișmariu.

Ne rezervăm ca, la timp potrivit să punem și noi chestiunea îmbunătățirilor vizate de Păr. N. Crișmariu.

Despre ce să predicăm?

26 Sept. Duminică 18 După Rusalii. Dacă Evanghelia de-afălea veacuri istorisește repezind neconclenit neisbutita vânare de pește, o face pentruca noi să ne închipuim în locul pescarilor apostoli, fiecare cu trebile și indeletnicirile noastre. Să aplicăm deci această apostolească pescuire, la viața noastră. Intr'adevăr cu toții nu suntem altceva, decât niște muncitori feluriți pentru dobândirea fericirii, niște pescari pe marea acestei vieți. Fiecare are mreeja sa, felul său de a pescui, izbânda și neizbânda sa, interesele și scopurile sale! Să ne întrebăm cu acest prilej, cum este pescuirea aceasta? Ce a dobândit fiecare din noi prin ea până acum? Suntem mulțumiți oare? Sau mulți din noi vor zice: „Toată noaptea ne-a ostenit și n'am prins nimica“. Nu cumva am aruncat mreeja în loc greșit? Nu ne-am lipit prea mult de cele ale lumii? Lumea își vinde scump bunătățile și mila sa; iar Evanghelia dă toate comorile sale în dar. Să luăm din belșugul lor cât ne place, îmbogățindu ne cu ele sufletul și viața. Numai astfel pescuirea noastră pe marea vieții, va fi rodnică și îmbelșugată.

3 Octombrie. Duminică 19 după Rusalii. Singurul scop al venirii Mântuitorului se reduce, în a-i schimba pe oamenii desfigurați de păcat, redându-le înfățișarea originală după chipul și asemănarea Ziditorului. Și aceasta prin iubire. Omul legii era sub ocârmuirea unui D-zeu drept și înțelept. Omul darului, este prin Hristos fiul unui tată plin de iubire. O iubire fără de margini. O iubire care se răsfrânge în aceeași măsură și asupra celor nemulțumiți și răi. Să ne purtăm și noi cu semenii noștri, deci, așa cum tatăl se poartă cu noi. Să fim imitatori ai lui D-zeu. Iar taina imitării lui D-zeu este iubirea. Iubirea prietenului și dușmanului deopotrivă. Fericirea raiului a fost iubirea dintre D-zeu și om, iubirea fiecărui om pentru toți oamenii va fi noul rai deschis oamenilor prin Hristos Dl nostru. Să ne silim a intra în el urmând cuvintelor Mântuitorului dela Luca 6.31-36.

10 Octombrie. Duminică 20 după Rusalii. „Tinere, zic ște scoală-te“. (Luca VII, 14) O viață pierdută fu restituită unei tinereți și o mângâiere fu împărlășită unei desnădejdi. Pe toate căile de țărână ale vieții sunt purtate spre mormânt afălea suflete înfrânte de asaltul păcatului. Tineretul este o pradă ușoară și

ieftină în ghiarele ispitel. Și adeseori pentru căderea lui sunt de vină părinții și cei trupești și cei duhovnicești. Apropierea Mântuitorului de patul tânărului din Nain, este o indicație și pentru conștiința noastră, care a dezertat până acum dela afălea sfinte obligații educative. Trupuri tinere purtate spre mormânt, mare durere. Dar și mai iremediabilă și greu de suportat este tragedia soartei unor suflete tinere, năruite de păcat în neputință și stărpiciune spirituală.

Cronică

Alături de I. P. Sf. Sa patriarhul țării, a manifestat și Clerul din eparhia Aradului, din prilejul adunării sale generale în cadrul Asociației Clerului „Andrei Șoguna“. Acest gest ce nu putea să lipsească mai ales la această frontieră, a urmat spontan și cu putere mare, ca o fircască îmbărbătare a celor buni și ca o legitimă revoltă împotriva străinilor și a înstrăinaților, cari se pun de-a curmezișul vremurilor și a drepturilor noastre la viața românească.

Adunarea preoților a trimis I. P. Sf. Sale o telegramă omagială, mărturisindu-se a fi alături de I. P. Sf. Sa și de toți ceice vor lupta până în cele din urmă, pentru biruința Neamului și a Bisericii noastre.

Episcopia ortodoxă a Maramureșului e în curs de organizare, după cum spusesem într'unul din articolele noastre. În timpul din urmă, s'a constituit comisiunea pentru punerea la cale a lucrărilor de constituirea organelor centrale ale eparhiei. Paralel cu aceste lucrări, înregistrăm pârinteasca grijă a I. P. Sf. Sale părintelui mitropolit, Visarion, dela Cernăuți, care s'a adresat păstoriiilor Săi printr'o inimoasă pastorală, ce a aflat răsunset profund în sufletele obidiților maramureșeni. În toate localitățile aparținătoare episcopiei nouă s'au făcut în zilele trecute, rugăciuni de mulțumită, prin biserici. Insuflețirea dreptmăritorilor e mare. Numai în cercurile de conducere bisericească ale unieșilor a intrat spaima. Drept urmare nu mai încetează cuvintele de hulă neputincioasă, că li s'a ridicat episcopie de concurență față de episcopia prezidată de Monseniorul dela Baia mare, care acum câteva luni apăra pe Rutenii unieși. „Unirea“, foaia dela Blaj, în loc de cerneală, scrie — s'o spunem într'un cuvânt — cu bale, nu altă. Noi am vărsat lacrimi, multe-multe, odinioară, de răul unajiei. Așa e roata... „se 'nvârte mereu“. Ne-a venit ceasul dreptății! Ceeace dânsii nici pot, nici vor să înțeleagă.

Adunarea generală — Secția Arad a Asociației Clerului. Miercurea trecută s'a întrunit, aici în Arad. Clerul din eparhie, în adunarea sa generală, anuală.

Spre regretul Preoțimei, P. Sf. Sa Părintele episcop Andrei a absentat, trebuind să plece în aceeași zi, la ședințele Sfântului Sinod.

Adunarea generală, prezidată de noul președinte, în persoana părintelui paroh Florea Codreanu din Arad, a fost deschisă printr'un substanțial discurs pe care-l vom publica în numerele viitoare. În absența P. Sf. Sale, părintele consilier referent bisericesc M. Păcățianu a exprimat regretele P. Sf. Sale de a nu fi de față ca și arhierestile binecuvântări.

Adunarea se amânase până la data din chestiune, dinadins pentru a fi putut să fie de față și P. Sf. Sa la această întrunire a Clerului eparhial — prima întrunire sub actuala cărmuire arhiepăstorească.

Adunarea generală a decurs în cea mai bună rânduială, de pe urma tactului cu care a fost condusă adunarea, ca și pentru motivul că adunările s'au înfățișat, din ședința de comitet al secției întrunit în prez'ua, rapoarte și propunerile bine studiate, cari au făcut de prisos prelungirea discuțiilor. Ca urmare, Preoțimea — care, la început părea să fie în număr prea redus, sporit mai apoi suficient — s'a putut convinge despre seriozitatea și temeinicia lucrărilor, cu privire la bunul mers al Asociației, ca și în privința doleanțelor Clerului.

Sperăm să primim și să putem publica în numărul viitor un referat mai temeinic.

Hramul sfintei biserici dela Lipova, care e „Nașterea Prea Sfintei Fecioare Maria”, a fost sărbătorit creștinește, cu asistență mare de preoți și de popor mult, chiar și dela mari depărtări. Am fi publicat bucuros, despre lucrările și slujirile duhovnicești dela Lipova, informații mai bogate, cari dacă nu ni s'au trimis de astă dată, se vor putea trimite pentru viitor. Căci, într'adevăr, ele ar fi meritat să fie cunoscute și altora din cuprinsul eparhiei. Prinzând de vestea lor, P. Sf. Sa părintele episcop Andrei, a plecat, cu o suită mai restrânsă, în ziua de 8 Septemvrie, la Lipova, unde a slujit cu un mare sobor de preoți, și a cuvântat spre marea mângăiere a multimilor de creștini, plăcut surprinși de prezența neașteptată a arhierelui, în mijlocul lor.

Biserica din Comlăuș, renovată, a fost sfințită, în Duminica trecută (19 Sept.) de către P. Sf. Sa Părintele episcop, care s'a înfățișat acolo însoțit de o suită mai restrânsă. La sosire, P. Sf. Sale i s'a făcut o călduroasă primire, la care au participat și ceilalți concetățeni, germani, din Comlăuș. Prea Sfinția Sa li-a răspuns și acestora, cu aceeași blândețe și bunătate. Creștinii noștri din Comlăuș au rămas profund mișcați de arhierescă sfințire a bisericii lor, ca și de cuvintele arhiepăstorești de învățătură ce le-a fost împărtășită.

Li-se desprinde limba? E vorba de blâjenii noștri, tulburăți rău, că s'au ridicat glasuri împotriva

colindărilor prin Țară ale nunțiului papal. Ci-că nu alta, — cu „argumente frase de păr”(?) s'a atribuit nunțiului papal o jurisdicție bisericească, în vreme ce nunții papali, ca „simpli reprezentanți diplomatici a cetății Vaticanului” au numai rostul „de a informa Vaticanul despre ceea ce se întâmplă și interesează biserica”.

Dacă nunții sunt numai reprezentanți ai „Cetății Vaticanului”, adică ai statului papal, local și rostul lor ar fi, să stea frumoși, ca ceilalți diplomați ai altor State, colo'n București. Iar dacă mai și colindă prin țară, e dovada limpede, că nu sunt numai simpli reprezentanți diplomatici ai „Cetății Vaticanului”.

Noi, însă, aflăm în însuși „Codex Juris Canonici”, în canoanele: 267 și 269. § 3, că papa poate trimite „legați” ai săi — cu titlu de „nunții” și „internunții” — cu și fără jurisdicțiune eclesiastică, în unele cazuri chiar și peste vrerea episcopilor respectivi (ordinarii), peste tot în afară de catedralele lor, când trimișii papali au grad episcopal.

Și-acum, o întrebare: Clarissimi „culturiști” dela Blaj sunt, oare, ignoranți de nu știu ce stă în scris în „Codex”? ori vor să ascunză jurisdicția nunțiului papal? Căci, evident: Dacă nunțul era numai „simplu” reprezentant al „Cetății Vaticanului”, ca Stat politic, ar fi trebuit să steie la domiciliu, ca oricare alt reprezentant diplomatic. Iar dacă, totuși, a colindat prin țară, e evident și de aci, că a exercitat o jurisdicție, cât de limitată, trecând dincolo de atribuțiile diplomatice.

Totuși, bine că li-se desprind, încetinel. limbile...

Informațiuni

P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei a plecat, Mercurea trecută, la București, pentru a asista la ședințele Sfântului Sinod și de a aranja și unele chestiuni pendente acolo, ale eparhiei și ale Clerului.

Vizitații canonice inopinate, a început la noi, P. Sf. Sa Părintele episcop Andrei, dupăpractică ce o urmăse și ca arhieru-vicar în Bihor. Astfel au fost cercetate până acum comunele bisericești: Săcusigiu, Cuvin și vor fi cercetate și altele. Asemenea vizitații — practicate de altfel, și în arhiepiscopia lașilor, de către I. P. Sf. Mitropolit al Moldovei — sunt bune prilejuri, de a vedea, cu bun răgaz, și lucrurile bune ca și neajunsurile locale, cari ar cere, unele, laudă, iar altele — îndreptare.

Consiliul eparhial este convocat, în ședință plenară, pentru ziua de 30 Sept., ora 10, având a se pronunța în chestia numirii de protopop la Vinga, precum și în alte eventuale obiecte, cari s'ar cere puse la ordinea de zi.

Greva tipografilor noștri, ca și a celorlalți din orașul nostru, mai durează încă, și nu știm când va lua sfârșit. Totuși, avem posibilitatea să scoatem și acest număr, în condițiile din trecut, ca tehnică și chiar sport în extenziune. — Doară în cele din urmă, își vor da seama greviștii, că ceea ce fac e mai mult în paguba lor!

Concurs de licitație

Consiliul parohial ort. rom. din *Baldovini* jud. Hunedoara, publică concurs de licitație pentru parcul de 6 ha pădure proprietatea bis. ort. rom. din Baldovini situată lângă șoseaua națională și la 3 km. dela gara Baia de Criș conținând 200m³ goron de construcție și 500 m steri lemne de foc. Prețul de strigare este de 50.000 Lei sub care preț nu se va vinde. Ori ce alte taxe, garanții sau impozite ect. privesc pe cumpărător și le va plăti peste prețul de vânzare. Condițiunile speciale de vânzare se pot vedea la oficiul parohial din Baldovini și la Ocolul Silvic Baia de Criș. Licitația se va ține în ziua de 3 Oct. 1937 la orele 12 în localul primăriei din Baldovini cu oferte închise cari trebuie să fie predate cond. oficiului parohial Baldovini până la ora 11³⁰ m. a zilei de licitație. Licitanții vor fi obligați a depune odată cu oferta 10% din prețul de strigare episcopului parohial. Prezenta licitație s'a făcut în baza încuviințării Cons. Eparhial ort. rom. Arad cu Nr. 7464/1935 și a ocolului Silvic Baia de Criș cu Nr. 1461/1937.

Din ședința cons. parohial din Baldovini dela 12 Sept. 1937.

Președinte
s. s. *pr. Iosif Petrovicu*

Notar
s. s. *Axente Miclean*

Concurs

Consiliul parohial ort. român din *Colonia-Crișana*, protopopiatul Chișineu-Criș, pentru îndeplinirea parohiei vacante publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala”.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Folosința sesiei parohiale constatătoare din 32 jugh. cad. pământ arabil.
2. Casa parohială.

3. Stolele colegale și

4. Intregirea salariului dela Stat, pentru care parohia nu garantează.

Alesul preot va predica regulat în Dumineci și sărbători, va catehiza la școala primară din loc, va suporta achitând regulat toate impozitele după întreg beneficiul preoțesc.

Parohia este de clasa II-a (a doua), deci dela concurenți se cere cvalificația pentru astfel de parohii.

Concurenții la acest post de paroh, se vor putea prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare, — având în prealabil avizul protopopului — în sf. Căpelă a parohiei Col Crișana, pentru a face cunoștință cu credincioșii și pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale, în oratorie și în cântare, conformându-se întru toate dispozițiunilor din art. 33 a regulamentului pentru parohii.

Cererile însoțite de acte justificatoare, adresate Consiliului parohial din Col. Crișana, se vor înainta Prea Sf. Sale Părintelui Episcop Dr. Andrei Magier, în termenul concursual.

Col. Crișana, din ședința ținută la 13 Iulie 1937.

În conțelegere cu:

P. Marșieu
protopop

Consiliul parohial

Nr. 6232/1937.

Concurese

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile pentru conferirea pe durata exclusivă a anului școlar 1937/38 a burselor vacante din *Fundațiunea Teodor Papp*, administrată de subsemnatul Consiliu Eparhial. Indreptățiți la acele burse sunt conform literilor fundaționale: a) rudeniile fundatorului, b) tinerii români ortodocși din Giula, cari studiază la noi în patrie, c) în lipsa recurenților indicați sub a) — b), urmează indreptățirea tinerilor români din dieceza Aradului după arondarea sa veche cari cercetează școale: elementare, gimnazii, licee, comerciale, industriale, de agricultură, militare, academii, universități și institute teologice.

La concurs se admit și eleve.

Concurenții au să-și prezinte cererile la Consiliul eparhial subsemnat în termenul concursual cu următoarele documente în original ori autenticate la vreun notar public: 1. Extras de botez din matricula bisericească provăzut cu clauzula oficiului parohial local, că petiționarul și azi aparține Bisericii noastre. 2. Rudeniile fundatorului să adauge și informațiunile familiare, pentru dovedirea gradului de înrudire. 3. Atestat de neavere dela dregătoria politică locală, cu date specificate despre starea materială a părinților concurentului și despre a sa proprie. Rudeniile încă au să

prezintă asemenea dovadă. 4. Dovada de studii că în anul școlar trecut a avut cel puțin media 6,50, iar universitarul despre toate cursurile, respectiv semestrale ascultate și document despre examenele prestate. 5. Conurenții să dovedească, cu adeverință dela Direcțiunea școlii; de au sau nu au bursă și dacă au, ce sumă face aceea. 6. Studenții universitari vor produce și certificatul decanatului respectiv despre conduită și despre aceea dacă mai au sau nu bursă, și dacă da, în ce sumă?

Neobservarea condițiilor de mai sus va avea de urmare, că cererile ajustate defectuos nu vor fi luate în socotință.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 3 Sept. 1937.

Consiliul Eparhial.

—□—

Nr. 6233/1937.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile, pentru conferirea pe durata exclusivă a anului școlar 1937/38 a bursei vacante din *fundatiunea „Episcopului Iosif Goldiș”* administrată de subsemnatul Consiliu Eparhial. — Indreptățiți la acele burse sunt conform literilor fundamentale: a) rudeniile fondatorului; b) în absența acestor, tinerii români ortodocși din Socodor; c) în absența recurenților indicați sub a) — b), urmează indreptățirea tinerilor români din Eparhia Aradului cari cercetează orice fel de școale. — Conurenții au să-și prezinte cererile la Consiliul Eparhial subsemnat, în termenul concursual, cu următoarele documente în original ori autorizate la vr'un notar public. 1. Extras de botez din matricula bisericească, provăzut cu clauzula oficiului parohial local, că petiționarul și azi aparține Bisericii noastre. 2. Rudeniile fondatorului să adauge și informațiunile familiare, pentru dovedirea gradului de înrudire. 3. Atestat despre starea materială, liberat de direcțiunea politică locală, cu date specificate despre starea materială a părinților concurentului și despre a sa proprie. Rudeniile încă au să prezinte asemenea dovada. — 4. Dovada de studii că în anul școlar trecut a avut cel puțin media de 6,50, iar universitarul despre toate cursurile respectiv semestrale ascultate și document despre examenele prestate. 5. Conurenții să prezinte dovadă dela Direcțiunea școlii: de au, sau nu, vre-o bursă și dacă au, ce sumă face aceea. — 6. Universitarul vor prezenta și certificatul Decanului respectiv despre conduită și dacă au sau nu vre-o bursă și dacă da în ce sumă?

Neobservarea condițiilor de mai sus va avea de urmare că cererile ajustate defectuos nu vor fi luate în socotință.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 3 Sept. 1937.

Consiliul Eparhial.

—□—

No. 6234/1937.

Prin aceasta se publică concurs, cu termen de 30 zile pentru conferirea, pe durata exclusivă a anului școlar 1937/38, a bursei vacante din *Fundatiunea*

Ștetan Antonescu*, administrată de subsemnatul Consiliu eparhial. Indreptățiți la acele burse sunt, conform literilor fundamentale, a) Rudeniile fondatorului după frați și soră; b) Descendenții din David Nicoară și Ana, părinții soției fondatorului; — aceștia au preferință; după ei, c) Tinerii români ortodocși din Eparhia Aradului, după arondarea sa veche, cari cercetează școale secundare și superioare. — Conurenții au să-și prezinte cererile la Consiliul eparhial, în termenul concursual, cu următoarele documente, în original, ori autentificate de notar public: 1. Extras de botez din matricola bisericească, provăzut cu clauzula oficiului parohial local, că petiționarul și azi aparține Bisericii noastre. — 2. Rudeniile fondatorului să adauge și informațiunile familiare, pentru dovedirea gradului de înrudire; — 3. Atestat de starea materială, dela direcțiunea politică locală, cu date specificate despre starea materială a părinților concurentului și despre a sa proprie. Rudeniile încă au să prezinte asemenea dovadă. — 4. Atestatul școlar de pe anul trecut cu media cel puțin 6,50, iar universitarul despre toate cursurile respective semestrale ascultate și document despre examenele prestate. — 5. Universitarul vor prezenta și certificat de conduită dela Decanul respectiv, cu adausul: dacă au, sau nu, vre o bursă, — și dacă da, în ce sumă. — 6. Petiționarul să arate: ce eventuală bursă mai au, dovedind cu adeverință dela Direcțiunea Școlii: de au, sau nu au bursă, și dacă au, în ce sumă.

Neobservarea condițiilor de mai sus va avea de urmare, că cererile ajustate defectuos nu vor fi luate în consecință.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 3 Sept. 1937.

Consiliul eparhial.

—□—

No. 6235/1937.

Prin aceasta se publică concurs, cu termen de 30 zile, pentru conferirea, pe durata exclusivă a anului școlar în curs, a bursei vacante din *fundatiunea „Ana Iorgovici-Ebesfalvai”*, administrată de subsemnatul Consiliu eparhial. Indreptățiți la aceea bursă sunt tinerii români ortodocși din Eparhia Aradului, cari cercetează școalele secundare sau superioare. Conurenții au să prezinte cerere la Consiliul eparhial, cu următoarele documente, în original ori autentificate la notar public: 1. Extras de botez din matricula bisericească, provăzut de oficiul parohial cu clauzula, că petiționarul și azi aparține Bisericii noastre. — 2. Atestat despre starea materială, a petiționarului și a părinților săi, conținând date precise și specificate. — 3. Atestatul școlar de anul școlar precedent cu nota medie de cel puțin 6,50; iar universitarul dovada despre toate cursurile, respectiv semestrale ascultate și despre examenul prestat la sfârșitul anului școlar încheiat. — 4. Petiționarul să dovedească cu certificat dela școala respectivă: dacă eventual au bursă, sau nu au. Universitarul vor dovedi cu certificat dela Decanatul respectiv și aceea, dacă nu cumva le este reproșată conștenta academică.

Neobservarea condițiilor de mai sus atrage după sine, trecerea la ordinea de zi peste cererea petiționarului.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 3 Sept. 1937.

Consiliul Eparhial